

Załącznik
do Uchwały Nr XIX/158/21
Rady Powiatu Siemiatyckiego
z dnia 7 września 2021r.

**POWIATOWY PROGRAM
ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ**

**na terenie powiatu siemiatyckiego
na lata 2021-2023**

SPIS TREŚCI

	str.
Wstęp	3
Podstawy prawne	9
Charakterystyka Powiatu Siemiatyckiego	9
Pieczą zastępczą w Powiecie Siemiatyckim	10
Rodzinne formy pieczy zastępczej	10
Instytucjonalne formy pieczy zastępczej	14
Adresaci i realizatorzy programu	15
Cele i zadania programu	15
Plan działań	17
Źródła finansowania	19
Monitoring realizacji programu	19
Podsumowanie	19

WSTĘP

Minął dziewiąty rok pracy samorządu powiatowego z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Kolej na następne trzy lata założeń i planów do zrealizowania w zakresie organizacji systemu pieczy zastępczej. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i rozwoju pieczy zastępczej jest wyrazem troski o dobro dziecka i rodziny. Jest to obszerny akt prawny regulujący zasady i formy wspierania rodzin z trudnościami w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz zasady sprawowania pieczy zastępczej. Ponadto określa zadania poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego, organów administracji rządowej, jak i źródło ich finansowania. Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w powiecie siemiatyckim tworzy spójny system, który zaistnieje przy dobrej współpracy wszystkich instytucji i organizacji zajmujących się tematyką rodzin i dzieci wychowywanych w tych rodzinach. Promocja i poradnictwo specjalistyczne: prawne, psychologiczne oraz rodzinne, profilaktyka i wsparcie – wszystkie te obszary działania dotyczące rodzinnych form pieczy zastępczej znalazły odzwierciedlenie w niniejszym Programie. Ponadto Program ten uzupełnia inne formy pomocy świadczone przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siemiatyczach rodzinom zastępczym oraz usamodzielnianym wychowankom. Realizacja przyjętych w Programie celów pozwoli na zmniejszenie liczby dzieci kierowanych do placówek opiekuńczo-wychowawczych na rzecz rodzinnej pieczy zastępczej.

O czym będziemy w tym programie mówić? Oczywiście o rodzinie! Prawidłowo funkcjonująca rodzina kształtuje osobowość dziecka, zaspokaja potrzebę miłości, bezpieczeństwa, przynależności, uczy dawania, zrozumienia. Szacunku, tolerancji i uznania. Oddziaływanie członków rodziny na siebie – eliminuje urzędowość kontaktów, zakłada bezinteresowność i ofiarność, a przez to kreuje postawy pożądane społecznie.

Prawidłowe funkcjonowanie rodziny zmniejsza do minimum powstanie trudności wychowawczych. Jeśli takowe nawet się pojawiają, stosunkowo łatwo można sobie z nimi poradzić. Rodzina jako podstawowa komórka życia społecznego jest pierwszym i najważniejszym środowiskiem wychowawczym dziecka. Jest ona wspólnotą naturalną, opartą na miłości i wolnym wyborze dwóch osób pragnących dawać początek życiu i uzupełniać się we wzajemnej miłości. Rodzina to nie tylko i wyłącznie środowisko wychowawcze, to także najbliższe człowiekowi środowisko życia, zaspokajania najbardziej podstawowych jego potrzeb. Dlatego też matka i ojciec powinni rozumieć, jaka na nich ciąży odpowiedzialność; winni zdawać sobie sprawę z wielkiego wpływu rodziny na rozwój ich dziecka, na kształtowanie jego osobowości i uczynić wszystko, co leży w ich mocy, aby ich środowisko rodzinne tchnęło pogodną i serdeczną atmosferą wychowawczą, atmosferą szczerości i zaufania. Działalność na ich rzecz powinna koncentrować się przede wszystkim na ochronie ich praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwianie dostępu do oświaty, systemu ochrony zdrowia, wypoczynku oraz asekurowaniu w obliczu ryzyka i różnych zagrożeń życiowych. Pomoc powinna w miarę możliwości doprowadzić do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin

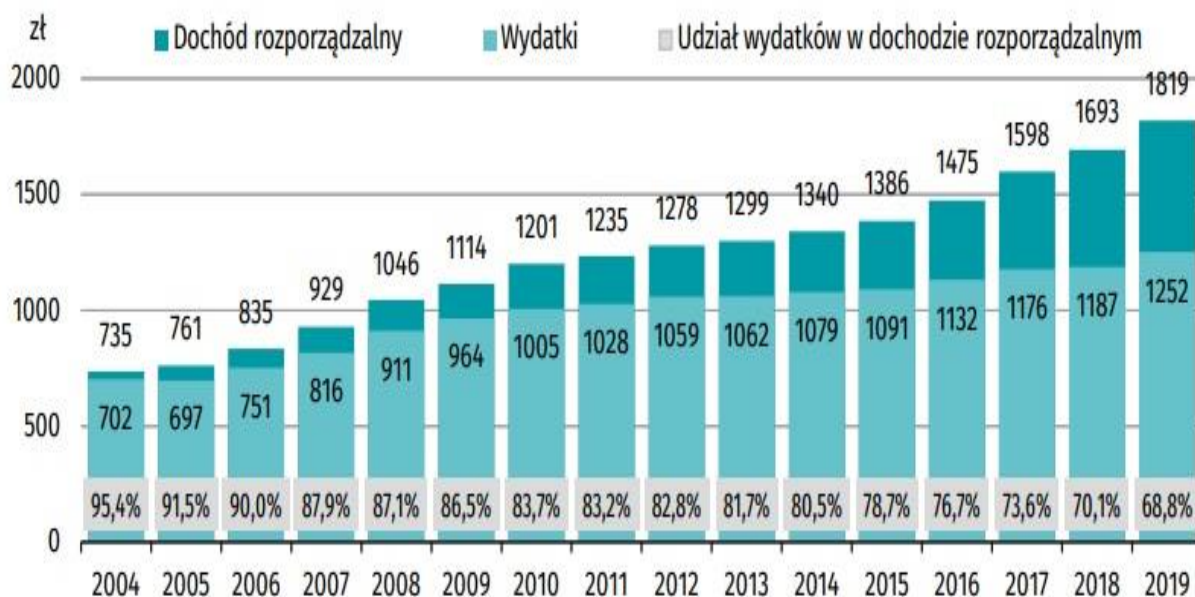
poprzez przewycięzanie trudnych sytuacji zyciowych przy wykorzystaniu własnych srodkow i mozliwosci.

Wedlug danych Glownego Urzedu Statystycznego, w roku 2019 nastapila poprawa sytuacji materialnej gospodarstw domowych w Polsce. Gospodarstwa domowe osiagaly wyzsze dochody i w porownaniu z rokiem poprzednim rowniez nieco wiecej wydawaly. Poziom przecietnego miesiecznego dochodu rozporzadzalnego na osobe w zaokragleniu do 1 zl wyniosl w 2019 r. 1819 zl i byl realnie wyzszy o 5,0% od dochodu z roku 2018.

Przecietne miesieczne wydatki w gospodarstwach domowych na osobe w 2019 r. osiagnely wartosc 1252 zl i byly realnie wyzsze o 3,1% od wydatkow z 2018 roku. Wydatki na towary i uslugi konsumpcyjne wyniosly 1201 zl i byly realnie wyzsze o 3,3% w stosunku do 2018r.

Wykres 1.

Poziom przecietnych miesiecznych dochodow i wydatkow na 1 osobe w gospodarstwach domowych oraz udzial wydatkow w dochodzie rozporzadzalnym w latach 2004-2019

Źródło: publikacja GUS z 30.09.2020 r. „Budżety gospodarstw domowych w 2019 r.”

Wprowadzone od 1 kwietnia 2016 r. świadczenie wychowawcze „Rodzina 500+” stanowiło w 2019 r. przeciętnie 12,7% dochodu rozporzadzalnego na 1 osobę w gospodarstwach domowych otrzymujących to świadczenie (w II-IV kw. 2016 r. -16,8%, w 2017 r. -14,5%, a w 2018 r. -13,5%).

Małżeństwa z 3 lub większą liczbą dzieci nadal znajdowały się w najtrudniejszej sytuacji materialnej, jednak ich sytuacja dochodowa poprawiła się – wzrost przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego na 1 osobę w tych gospodarstwach wyniósł 3,5% (w 2018r. -5,5%).

Z roku na rok zmniejszały się różnice w sytuacji materialnej pomiędzy gospodarstwami domowymi zamieszkującymi miasto i wieś, nadal jednak pozostały dosyć istotne. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w miastach wzrósł w 2019r. o 7,0%, a na wsi o 8,3% (w 2018r. było to odpowiednio 6,2% i 5,4%).

Utrzymała się również tendencja spadkowa w ilościowym spożyciu większości podstawowych artykułów żywnościowych.

Poprawiło się wyposażenie gospodarstw domowych w dobra trwałego użytkowania, zwłaszcza nowej generacji, przy jednoczesnym spadku poziomu wyposażenia w sprzęt starszego typu.

Z roku na rok powoli, ale systematycznie rośnie średnia powierzchnia mieszkania. Przeciętne gospodarstwo domowe w 2019 roku zajmowało mieszkanie o powierzchni 80,4 m², składające się z 3 pokoi (w 2018 r. 79,4m² i 3 pokoje).

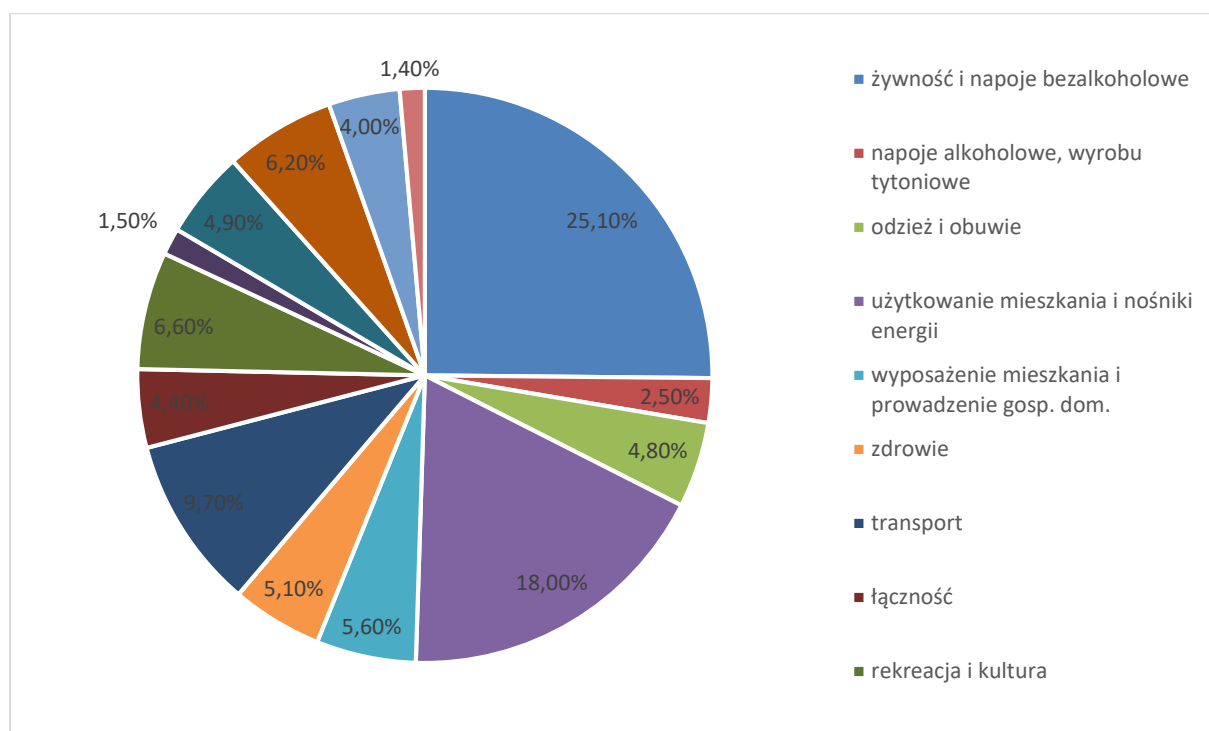
Mniej niż połowa badanych w 2019 r. gospodarstw domowych oceniała swoją sytuację materialną jako przeciętną (44,4%). Wzrósł odsetek gospodarstw oceniających swoją sytuację materialną jako raczej dobrą albo dobrą (48,6% gospodarstw domowych ogółem wobec 44,0% w 2018 r.) oraz obniżył się odsetek gospodarstw postrzegających ją jako raczej złą albo złą (7,0% wobec 8,1% w 2018 r.).

Wydatki na żywność i napoje bezalkoholowe miały, podobnie jak w latach poprzednich, najwyższy udział w strukturze wydatków ogółu gospodarstw domowych – 25,1%. Drugą w kolejności istotną pozycję w wydatkach gospodarstw domowych stanowiły wydatki na użytkowanie mieszkania lub domu i nośniki energii. Udział tego rodzaju wydatków w wydatkach ogółem wyniósł przeciętnie 18,0%.

Utrzymujący się w latach 2014–2017 udział wydatków na żywność i napoje bezalkoholowe w wydatkach ogółem gospodarstw domowych na poziomie ok. 24%, w 2019 r. wyniósł 25,1% (w 2018 r. – 24,8%), natomiast udział wydatków na utrzymanie mieszkania lub domu i nośniki energii z poziomu ok. 20% obniżył się do poziomu 18%.

Wykres 2.

Struktura przeciętnych miesięcznych wydatków na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2019 r. (w % wydatków ogółem)

Źródło: opracowanie własne PCPR w Siemiatyczach na podstawie danych statystycznych GUS

Na koniec 2019r. w pieczy zastępczej przebywało 72,1tys. dzieci pozbawionych całkowicie lub częściowo opieki rodziny naturalnej, w tym 55,4 tys. w pieczy rodzinnej oraz 16,7 tys. w pieczy instytucjonalnej. W porównaniu z 2018r. liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej zwiększyła się o 0,4%. Wzrost dotyczył zarówno dzieci przebywających w pieczy rodzinnej jak i instytucjonalnej. W ramach rodzinnej pieczy zastępczej funkcjonowało 36 006 rodzin zastępczych oraz 666 rodzinnych domów dziecka. Wśród rodzin zastępczych rodziny spokrewnione stanowiły 64,3%, rodziny niezawodowe –29,8%, a rodziny zawodowe –5,9%.

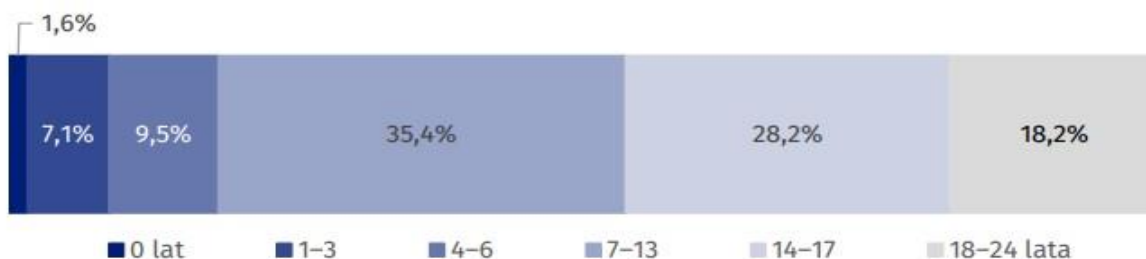
Funkcję rodziny zastępczej pełniło 19 605 małżeństw i 16 401 samotnych osób. 72,9% rodzin przyjęło jedno dziecko, 18,0%–dwoje, 5,5%–troje, zaś 3,5% –czworo i więcej dzieci. Pełnienia funkcji rodziny zastępczej podejmowały się najczęściej osoby w wieku 51–70 lat (54,9% ogólnej liczby osób prowadzących rodziny zastępcze). Rodzinne domy dziecka

prowadziło 585 małżeństw i 81 samotnych osób. Większość osób (81,1%) pełniących funkcję rodzinnego domu dziecka była w grupie wiekowej 41–60 lat.

W rodzinnej pieczy zastępczej przebywało 55 429 dzieci, w tym 4 500 dzieci w rodzinnych domach dziecka. Spośród wszystkich osób objętych opieką 6027 osób posiadało orzeczenie o niepełnosprawności, a 2739 było sierotami. Biorąc pod uwagę wiek podopiecznych umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej, zarówno w rodzinach zastępczych jak i w rodzinnych domach dziecka najliczniejszą grupę stanowiły dzieci w wieku 7–13 lat (19 641osób). W 2019r. do rodzinnej pieczy zastępczej po raz pierwszy zostało przyjętych 87 17dzieci.

Wykres 3.

Struktura dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej według grup wieku w 2019 r. (stan w dniu 31 grudnia)

Źródło: publikacja GUS z 14.05.2020r. „ Piecza zastępcza w 2019 r. ”

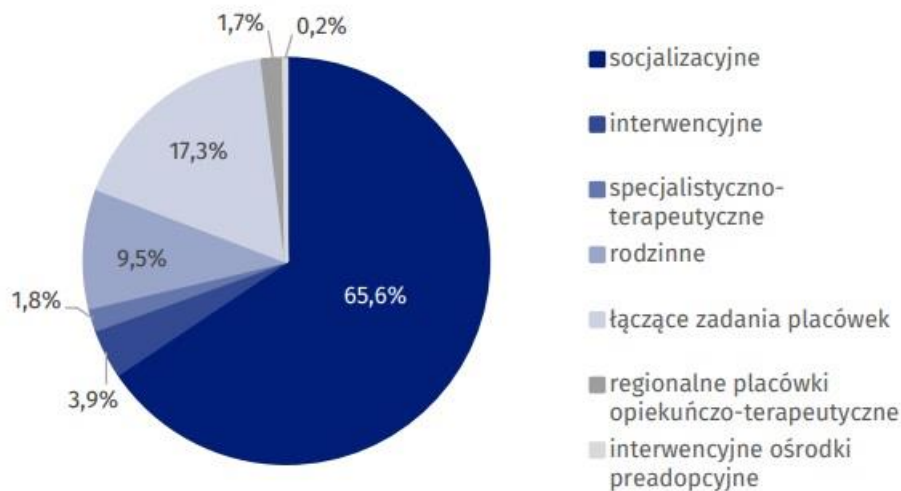
W ciągu 2019 r. rodzinną pieczę zastępczą opuściło 5 850 dzieci w wieku do 18 roku życia. Najwięcej z nich (34,6%) powróciło do rodziny naturalnej. Do adopcji trafiło 1 175 dzieci, natomiast do innej formy rodzinnej pieczy zastępczej 1 346 dzieci. 808 dzieci opuściło rodzinną pieczę zastępczą z powodu przeniesienia do instytucjonalnej pieczy zastępczej. Wśród 3 918 pełnoletnich wychowanków, którzy w ciągu 2019 r. opuścili rodzinną pieczę zastępczą, 2 131 założyło własne gospodarstwo domowe, a 204 powróciło do rodziny naturalnej lub krewnych

W końcu 2019 r. działało w Polsce 1 166 placówek opiekuńczo-wychowawczych, 10 regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych oraz 2 interwencyjne ośrodki preadopcyjne. Do placówek opiekuńczo-wychowawczych zaliczamy placówki socjalizacyjne (720), rodzinne (230), interwencyjne (41), specjalistyczno-terapeutyczne (24) oraz placówki łączące zadania (151).

Placówki socjalizacyjne dysponowały 11 990 miejscami, placówki łączące zadania (3152), placówki rodzinne (1734), placówki interwencyjne (720), placówki specjalistyczno-terapeutyczne(319), pozostałe placówki (351).

Wykres 4

Struktura miejsc w placówkach instytucjonalnej pieczy zastępczej według typu placówki w 2019 r. (stan na 31 grudnia)

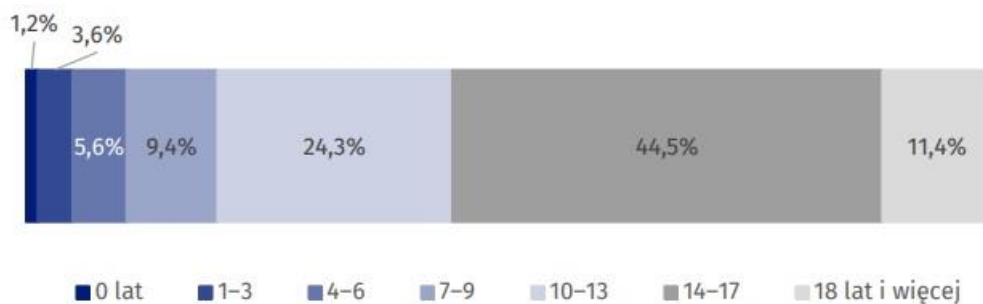

Źródło: publikacja GUS z 14.05.2020r. „ Piecza zastępcza w 2019 r. ”

Na koniec 2019r.w instytucjonalnej pieczy zastępczej przebywało 16 668 dzieci. Najliczniejszą grupę stanowili wychowankowie w wieku 14–17 lat (7 410dzieci). Druga co do wielkości zbiorowość (4058osób) to dzieci w wieku 10–13 lat. Najmniej liczna była najmłodsza grupa wiekowa poniżej 1 roku (196wychowanków). W placówkach instytucjonalnej pieczy zastępczej przebywało również 1 899 pełnoletnich, uczących się wychowanków.

Wykres 4

Struktura wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej według grup wieku w 2019 r. (Stan w dniu 31 grudnia)

Źródło: publikacja GUS z 14.05.2020r. „ Piecza zastępcza w 2019 r. ”

W ciągu całego 2019 r. 4 374 wychowanków do 18 roku życia opuściło, z różnych powodów, placówki instytucjonalnej pieczy zastępczej. Najliczniejsza grupa (36,0% wychowanków) to podopieczni, którzy powrócili do rodziny naturalnej. Powodem opuszczenia placówki przez 25,1% wychowanków było przeniesienie do innego typu instytucjonalnej pieczy zastępczej. Do rodzinnej pieczy zastępczej odeszło 21,9% wychowanków, a 8,1% dzieci znalazło nową rodzinę i zostało przekazane do adopcji. Spośród 2 198 wychowanków powyżej 18 roku życia, którzy opuścili placówki, 1 158 założyło własne gospodarstwo domowe, a 836 powróciło do rodziny naturalnej.

1. PODSTAWY PRAWNE

Rodzina i dziecko są chronione zarówno w ustawodawstwie polskim, jak i międzynarodowym. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w art. 18. stanowi, że małżeństwo, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej. Kolejne artykuły konkretyzują to stwierdzenie, odnosząc je do różnych aspektów życia rodzinnego. Podstawowym źródłem polskiego prawa rodzinnego jest Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy uchwalony dnia 25 lutego 1964 roku. W dokumencie tym unormowano problematykę zawierania i ustanawiania małżeństw, stosunków majątkowych między małżonkami, obowiązków alimentacyjnych, pochodzenia dziecka, stosunków między rodzicami i dziećmi, instytucji przysposobienia, opieki i kurateli.

Najważniejszym aktem prawnym regulującym prawa dziecka jest Konwencja o Prawach Dziecka. Jej postanowienia dotyczące dziecka urodzonego, które nie ukończyło 18 roku życia, obejmują: prawa cywilne, prawo do swobody myśli, sumienia i wyznania, prawo do wychowywania w rodzinie i kontaktów z rodzicami, prawa socjalne oraz kulturalne i polityczne. Konwencja ustanawia status dziecka oparty na założeniach, że: dziecko jest samodzielnym podmiotem (ze względu na swoją niedojrzałość psychiczną i fizyczną wymaga szczególnej opieki i ochrony prawnej) i jako istota ludzka wymaga poszanowania jego tożsamości, godności i prywatności (rodzina jest najlepszym środowiskiem wychowania dziecka i wymaga ze strony państwa wsparcia). Tworząc system ochrony dziecka, kierowano się zasadą dobra dziecka (wszystkie działania podejmowane są w najlepiej pojętym interesie dziecka), zasadą równości (wszystkie dzieci, niezależnie od ich cech: koloru skóry, płci i narodowości, mają być równe wobec prawa), zasadą poszanowania praw i odpowiedzialności obojga rodziców za rozwój i wychowanie dziecka (ochronie podlega autonomia rodziny i prawa obojga rodziców do decydowania o sprawach dziecka) oraz zasadą pomocy państwa w zabezpieczeniu odpowiednich warunków socjalnych i zdrowotnych rodziny.

I na końcu Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Głównym założeniem ustawy jest zorganizowanie skutecznej pomocy dla rodzin przeżywających trudności w opiekowaniu się i wychowaniu dzieci poprzez system wsparcia na poziomie gminy (asystenci rodzinni, rodziny wspierające, placówki opiekuńczo – wychowawcze wsparcia dziennego), a na poziomie powiatu (organizator pieczy zastępczej, koordynatorzy, rodziny zastępcze, całodobowe placówki opiekuńczo – wychowawcze) oraz na

poziomie samorządu wojewódzkiego (ośrodki adopcyjne, interwencyjne ośrodki preadopcyjne, regionalne placówki opiekuńczo- terapeutyczne).

2. CHARAKTERYSTYKA POWIATU SIEMIATYCKIEGO

Powiat siemiatycki to powiat ziemski, który został utworzony w 1999 roku w ramach reformy administracyjnej. Powiat znajduje się w województwie podlaskim. Jego siedzibą jest miasto Siemiatycze. Powiat położony jest na południu województwa podlaskiego. Graniczy z Białorusią, podlaskimi powiatami hajnowskim, bielskim i wysokomazowieckim, lubelskim powiatem bialskim, mazowieckimi powiatami łosickim, siedleckim i sokołowskim.

Na szczeblu samorządu gminnego zadania z zakresu pomocy społecznej realizują ośrodki pomocy społecznej, to są:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Siemiatyczach,
- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Drohiczynie,
- i siedem Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej w Siemiatyczach, Perlejewie, Grodzisku, Dziadkowicach, Nurcu Stacji, Mielniku i Milejczycach.

Powiat siemiatycki obejmuje 2 miasta: Siemiatycze i Drohiczyn, oraz 271 wsi, więc jest to teren typowo rolniczy. Według danych statystycznych GUS na przestrzeni wyszczególnionych trzech lat możemy zaobserwować systematyczny spadek ludności. Większością mieszkańców naszego powiatu są kobiety na przestrzeni wymienionych trzech lat. Natomiast ogólna liczba osób bezrobotnych od roku 2014 równomiernie także spada.

Tabela nr 1.

rok	mieszkańcy powiatu	kobiety	mężczyźni	bezrobotni
2016	46 072	23 429	22 643	1 553
2015	46 479	23 608	22 871	1 655
2014	46 938	23 845	23 093	1 761

Źródło: opracowanie własne PCPR w Siemiatyczach na podstawie danych statystycznych GUS

3. PIECZA ZASTĘPCZA W POWIECIE SIEMIATYCKIM

Dzieciom pozbawionym opieki ze strony rodziców biologicznych Starosta Siemiatycki od 1999 roku zapewnia opiekę i wychowanie w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Zgodnie z art. 34 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, piecza zastępcza sprawowana jest w formie rodzinnej i instytucjonalnej.

3.1. RODZINNE FORMY PIECZY ZASTĘPCZEJ

Na system rodzinnej pieczy zastępczej składają się:

- 1) rodziny zastępcze:
 - a) spokrewnione – które tworzą małżonkowie lub osoby niepozostające w związku małżeńskim, będący wstępniymi lub rodzeństwem dziecka,

- b) niezawodowe - którą tworzą małżonkowie lub osoby niepozostające w związku małżeńskim, niebędący wstępny lub rodzeństwem dziecka,
 - c) zawodowe, w tym zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowe specjalistyczne - które tworzą małżonkowie lub osoby niepozostające w związku małżeńskim, niebędący wstępny lub rodzeństwem dziecka;
- 2) rodzinne domy dziecka.

Tabela nr 2.

warunki, które muszą spełniać osoby pełniące funkcję rodziny zastępczej oraz prowadzące rodzinny dom dziecka			
rodziny zastępcze			rodzinny dom dziecka
spokrewnione	niezawodowe	zawodowe, w tym pełniące funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowe specjalistyczne	
		co najmniej jedna osoba tworząca rodzinę musi posiadać stałe źródło dochodów	
nie były skazane prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo.			
<ul style="list-style-type: none"> • dają rękojmię należytego sprawowania pieczy zastępczej; • nie są i nie były pozbawione władzy rodzicielskiej, oraz władza rodzicielska nie jest im ograniczona ani zawieszona; • wypełniają obowiązek alimentacyjny – w przypadku gdy taki obowiązek w stosunku do nich wynika z tytułu egzekucyjnego; • nie są ograniczone w zdolności do czynności prawnych; • są zdolne do sprawowania właściwej opieki nad dzieckiem, co zostało potwierdzone <ul style="list-style-type: none"> a) zaświadczeniem lekarskim o stanie zdrowia wystawionym przez lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 października 2017 o podstawowej opiece zdrowotnej (Dz.U. poz. 2217), oraz b) opinię o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka wystawioną przez psychologa, który posiada co najmniej wykształcenie wyższe magisterskie na kierunku psychologia oraz 2-letnie doświadczenie w poradnictwie rodzinnym; • przebywają na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z tym że w przypadku cudzoziemców ich pobyt jest legalny; • zapewnią odpowiednie warunki bytowe i mieszkaniowe umożliwiające dziecku zaspokajanie jego indywidualnych potrzeb, w tym: <ul style="list-style-type: none"> • rozwoju emocjonalnego, fizycznego i społecznego, • właściwej edukacji i rozwoju zainteresowań, • wypoczynku i organizacji czasu wolnego. 			

Tabela trzecia pokazuje nam niewielki wzrost liczby dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych, podczas gdy ogólna liczba rodzin zastępczych nieznacznie się zmieniała. Na przestrzeni trzech lat liczba nowoutworzonych rodzin zastępczych wahała się, początkowo wrastała by w 2020 r. zmaleć do 1 nowoutworzonej rodziny w ciągu roku. W 2020 roku na terenie powiatu siemiatyckiego funkcjonowało 25 rodzin zastępczych z umieszczonymi w nich

trzydziestoma dziećmi. Dodatkowo na koniec 2020 r. 1 dziecko pochodzące z terenu powiatu siemiatyckiego przebywało w rodzinie niezawodowej funkcjonującej na terenie innego powiatu oraz 1 dziecko przebywało w rodzinie zawodowej specjalistycznej na terenie innego powiatu.

5 dzieci pochodzących z terenu powiatu siemiatyckiego z końcem 2020r.przebywało w Rodzinnych Domach Dziecka funkcjonujących na terenie powiatu hajnowskiego i monieckiego.

Tabela nr 3.

rok	liczba rodzin	liczba dzieci w rodzinach	nowoutworzone rodziny
2020	25	32	1
2019	26	32	4
2018	25	30	3

Źródło: opracowanie własne PCPR w Siemiatyczach na podstawie dostępnych sprawozdań

Koszty roczne przeznaczone na utrzymanie dzieci w rodzinach zastępczych zmniejszają się w wymienionych latach. Wydatki te zależą od formy pomocy przyznawanej rodzinom. W 2018 r. wypłacona pomoc pieniężna rodzinom zastępczym jest wyższa w stosunku do lat następnych, w związku z korzystaniem przez rodziny z takich form pomocy jak: świadczenie jednorazowe na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjętego dziecka, oraz środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego, z których korzystała jedna rodzina zastępcza niezawodowa.

Tabela nr 4.

rok	wypłacona pomoc pieniężna na częściowe pokrycie kosztów utrzymania dzieci	świadczenie jednorazowe na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjętego dziecka	dodatek na pokrycie zwiększonych kosztów utrzymania umieszczonego dziecka z racji zaliczenia do osób niepełnosprawnych	dofinansowanie do wypoczynku dziecka poza miejscem zamieszkania	środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego
2020	257 550 zł	5 789 zł	4 565 zł	-	-
2019	295 191 zł	4 844 zł	3 607 zł	-	-
2018	309 766 zł	9 678 zł	2 477 zł	-	5 462 zł

Źródło: opracowanie własne PCPR w Siemiatyczach na podstawie dostępnych sprawozdań

Niewielka różnica w liczbach dotyczących miejsca zamieszkania rodzin zastępczych świadczy o zwiększonym problemie rodzin z trudnościami wychowawczymi na terenie wsi, biorąc pod uwagę iż na terenach wiejskich występuje mniejsza gęstość zaludnienia, która jest najmniejsza w gminach wiejskich Mielnik oraz Milejczyce. Stan cywilny rodziców zastępczych jest zróżnicowany z przewagą osób samotnych, co jest niepokojące, ponieważ większość dzieci jest wychowywana bez wzorca rodziny pełnej.

Tabela nr 5.

rok	miejsce zamieszkania rodziny zastępczej		stan cywilny rodziny zastępczej	
	miasto	wieś	osoby samotne	małżeństwa
2020	12	13	13	12
2019	13	13	15	11
2018	10	15	16	9

Źródło: opracowanie własne PCPR w Siemiatyczach na podstawie dostępnych sprawozdań

Jak wynika z tabeli nr 6 wiek dzieci przebywających w rodzinach zastępczych jest stosunkowo podobny na przestrzeni wymienionych lat. Największą liczbę stanowią dzieci w wieku 14-17 lat, bo aż 34. Najmniejszą liczbę stanowią dzieci w wieku 0-3 lata oraz 4-6 lat. Przedział wiekowy dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych świadczy, iż do rodzin trafiają już nastolatki, często z bagażem złych doświadczeń, z zaległościami w nauce bądź problemami wychowawczymi.

Tabela nr 6.

rok	wiek dzieci w rodzinach zastępczych				
	18-24	14-17	7-13	4-6	0-3
2020	9	9	11	1	2
2019	7	12	9	2	2
2018	6	13	8	2	1

Źródło: opracowanie własne PCPR w Siemiatyczach na podstawie dostępnych sprawozdań

Dzieci przebywające w rodzinach zastępczych posiadają dochód własny w postaci alimentów oraz renty rodzinnej, po zmarłym jednym bądź obojgu rodziców, co ma znaczenie w zabezpieczeniu finansowym dziecka, ponieważ rodzina zastępcza otrzymuje niejako dwa świadczenia na utrzymanie dziecka w rodzinie. Z analizy przedstawionych trzech lat wynika, iż podział dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej według płci jest wyrównany. Wśród dzieci przebywających w rodzinach zastępczych są również dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności.

Tabela nr 7.

rok	płeć dzieci		dzieci niepełnosprawne	dzieci z dochodem (renta rodzinna, alimenty)
	chłopcy	dziewczęta		
2020	17	15	2	3
2019	15	17	3	4
2018	14	16	3	5

Źródło: opracowanie własne PCPR w Siemiatyczach na podstawie dostępnych sprawozdań

Na terenie powiatu siemiatyckiego na koniec 2020 roku funkcjonowało 25 rodzin zastępczych, z czego 16 to rodziny spokrewnione, natomiast dziewięć to rodziny niezawodowe. Zawodowych rodzin zastępczych na terenie powiatu siemiatyckiego nie było i aktualnie nie ma. Najwięcej rodzin zastępczych funkcjonuje na terenie miasta Siemiatycze oraz gminy Milejczyce.

Tabela nr 8.

	Gmina Siemiatycze	Gmina Dziadkowice	Gmina Grodzisk	Gmina Mielnik	Gmina Milejczyce	Gmina Nurzec-Stacja	Miasto Siemiatycze	Miasto i Gmina Drohiczyń
rodziny spokrewnione	2	-	-	-	3	1	8	2
rodziny niezawodowe	-	-	-	2	2	1	2	2

Źródło: opracowanie własne PCPR w Siemiatyczach na podstawie dostępnych sprawozdań

Tabela nr 9.

rok	wypłacana pomoc pieniężna na usamodzielnienia i kontynuację nauki pełnoletnim wychowankom	liczba wychowanków otrzymujących pomoc pieniężną
2020	123 881 zł	23
2019	104 565 zł	20
2018	117 501 zł	26

Źródło: opracowanie własne PCPR w Siemiatyczach na podstawie dostępnych sprawozdań

3.2. INSTYTUCJONALNE FORMY PIECZY ZASTĘPCZEJ

Na terenie Powiatu Siemiatyckiego nie funkcjonują placówki opiekuńczo - wychowawcze, a dzieci skierowane postanowieniem sądu rodzinnego umieszczane są w domach dziecka w województwie podlaskim. Instytucjonalna piecza zastępcza sprawowana jest w formie :

- placówki opiekuńczo-wychowawczej (organem prowadzącym placówkę jest powiat lub podmiot, któremu powiat zlecił realizację tego zadania);
- regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej (organem prowadzącym placówkę jest samorząd województwa lub podmiot, któremu samorząd województwa zlecił realizację tego zadania);
- interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego (organem prowadzącym ośrodek jest samorząd województwa lub podmiot, któremu samorząd województwa zlecił realizację tego zadania).

Z terenu powiatu siemiatyckiego w roku 2020 było umieszczonych 6 dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, tj. Zambrowie i Supraślu.

Tabela nr 10.

rok	liczba dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innego powiatu	liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka na terenie innego powiatu
2020	6	9
2019	7	9
2018	8	10

Tabela nr 11.

rok	koszt utrzymania dzieci w placówce opiekuńczo-wychowawczej na terenie innego powiatu	koszt utrzymania dzieci w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka na terenie innego powiatu
2020	254 008 zł	107400 zł
2019	337 265 zł	117289 zł
2018	351 893 zł	121438 zł

Źródło: opracowanie własne PCPR w Siemiatyczach na podstawie dostępnych sprawozdań

4. ADRESACI I REALIZATORZY PROGRAMU

Adresatami Programu są:

- rodzice zastępczy;
- dzieci umieszczone w pieczy zastępczej;
- rodzice biologiczni dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.

Zadania wynikające z niniejszego Programu będą realizowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siemiatyczach jako organizatora rodzinnej pieczy zastępczej we współpracy z instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny na terenie Powiatu Siemiatyckiego.

5. CELE I ZADANIA PROGRAMU

Cel główny

rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej

Cele szczegółowe

1. promocja rodzinnych form pieczy zastępczej

Efekty przewidywane:

- Dotarcie do najszerzej grupy osób z terenu Powiatu Siemiatyckiego
- Pozyskanie kandydatów na rodziny zastępcze
- Zwrócenie uwagi na zagadnienie rodzicielstwa zastępczego

2. nawiązywanie przez rodziny zastępcze wzajemnego kontaktu

Efekty przewidywane:

- Tworzenie grup wsparcia wśród rodziców zastępczych
- Zmiana postrzegania rodzicielstwa zastępczego
- Integracja rodziców zastępczych w celu wymiany doświadczeń wynikających z rodzicielstwa zastępczego

3. wsparcie rodziców zastępczych w trudnościach wynikających z pełnionej funkcji

Efekty przewidywane:

- Wzrost wiary we własne możliwości przez rodziny objęte programem
- Nabycie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych
- Poprawa sytuacji finansowej rodziny zastępczej

4. rozwój specjalistycznego poradnictwa dla rodzin zastępczych

Efekty przewidywane:

- Podniesienie kwalifikacji w zakresie sprawowanej przez rodziny zastępcze funkcji
- Poprawa relacji wewnątrz systemu rodzinnego

5. regulacja sytuacji prawnej dzieci w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających

Efekty przewidywane:

- Danie możliwości dzieciom z uregulowaną sytuacją prawną wychowania się w domu rodzinnym
- Zwiększenie ilości dzieci z uregulowaną sytuacją prawną

6. współpraca z gminami, jednostkami organizacyjnymi gminnymi i powiatowymi w celu powrotu dziecka do rodziny biologicznej

Efekty przewidywane:

- Usprawnienie przepływu informacji pomiędzy instytucjami współdziałającymi na rzecz rodziny
- Poprawa współpracy między jednostkami pomocy społecznej na terenie Powiatu Siemiatyckiego

7. rozwój zainteresowań, zdolności dzieci i osób pełnoletnich umieszczonych w rodzinach zastępczych

Efekty przewidywane:

- Integracja dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych
- Zwiększenie potencjału kulturowego dzieci
- Poszerzenie wiedzy, umiejętności dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych

8. wsparcie procesu usamodzielniania wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych

Efekty przewidywane:

- Poprawa sytuacji materialno-bytowej pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych
- Wzmocnienie potencjału zawodowego wychowanków

6. PLAN DZIAŁAŃ

1	promocja rodzinnych form pieczy zastępczej	<ul style="list-style-type: none"> • Promocja plakatu „rodzina zastępcza szansą na dom” na terenie powiatu siemiatyckiego, okres 2021-2023 • Zatrudnienie dwóch koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, okres 2021-2023 • Zlecenie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka podmiotom posiadającym uprawnienia MPiPS w tym zakresie, okres 2021-2023 • Ustalenie limitu rodzin zastępczych zawodowych na poziomie corocznie utworzenia jednej rodziny zawodowej, okres 2021-2023
2	nawiązywanie przez rodziny zastępcze wzajemnego kontaktu	<ul style="list-style-type: none"> • Organizowanie imprez integracyjnych (plenerowych i okolicznościowych) dla rodzin zastępczych z terenu powiatu siemiatyckiego, okres 2021-2023
3	wsparcie rodziców zastępczych w trudnościach wynikających z pełnionej funkcji	<ul style="list-style-type: none"> • Organizacja szkoleń podnoszących kwalifikacje i poprawiających relacje wewnątrz rodziny zastępczej, okres 2021-2023 • Utworzenie grupy wsparcia dla rodziców zastępczych w miarę potrzeb, okres 2021-2023 • Tworzenie rodzin pomocowych i wolontariatu w miarę potrzeb, okres 2021-2023 • Zapewnienie wsparcia finansowego i rzeczowego rodzinom zastępczym, okres 2021-2023
4	rozwój specjalistycznego poradnictwa dla rodzin zastępczych	<ul style="list-style-type: none"> • Udzielanie bezpłatnych porad rodzicom zastępczym w celu rozwiązywania problemów opiekuńczo-wychowawczych, okres 2021-2023 • Organizowanie poradnictwa prawnego, psychologicznego, okres 2021-2023 • Organizowanie terapii rodzinnej dla rodzin zastępczych i rodziców biologicznych, okres 2021-2023
5	regulacja sytuacji	<ul style="list-style-type: none"> • Współpraca z rodziną zastępczą oraz Wydziałem

	prawnej dzieci w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających	Rodzinnym i Nieletnich Sądu Rejonowego w Bielsku Podlaskim w celu uregulowania sytuacji prawnej dziecka, okres 2021-2023 <ul style="list-style-type: none"> Zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, okres 2021-2023
6	współpraca z gminami, jednostkami organizacyjnymi gminnymi i powiatowymi w celu powrotu dziecka do rodziny biologicznej	<ul style="list-style-type: none"> organizacja zespołu ds. oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej oraz placówce opiekuńczo-wychowawczej, okres 2021-2023 współpraca z asystentem rodziny lub z podmiotem organizującym pracę z rodziną na terenie poszczególnych gmin powiatu siemiatyckiego w tworzeniu planu pomocy dziecku, okres 2021-2023
7	rozwój zainteresowań, zdolności dzieci i osób pełnoletnich umieszczonych w rodzinach zastępczych	<ul style="list-style-type: none"> Zapewnienie aktywnych grupowych form spędzania czasu wolnego uwzględniających zainteresowania dzieci i młodzieży wychowywanych w rodzinach zastępczych, okres 2021-2023 Zapewnienie korepetycji dla dzieci posiadających zaległości w nauce jak i dla dzieci uzdolnionych i rozwijających swoje zdolności, okres 2021-2023
8	wsparcie procesu usamodzielniania wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych	<ul style="list-style-type: none"> Przyznawanie pomocy na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie, okres 2021-2023 Udzielanie pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, okres 2021-2023 Zwiększenie kwalifikacji zawodowych i zdobycie umiejętności umożliwiających wejście na rynek pracy, okres 2021-2023 Zwiększenie kompetencji życiowych, okres 2021-2023 Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w celu aktywizacji zawodowej usamodzielnianych wychowanków, okres 2021-2023

7. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Realizacja zadań odbywać się będzie w oparciu o środki finansowe samorządu powiatowego, środki z budżetu państwa, zewnętrzne środki finansowe pozyskane z Unii Europejskiej.

8. MONITORING REALIZACJI PROGRAMU

Realizacja Programu będzie monitorowana przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siemiatyczach poprzez sprawozdanie z efektów pracy programu za okres 2021-2023 Radzie Powiatu Siemiatyckiego. Niniejszy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na terenie Powiatu Siemiatyckiego na lata 2021-2023 jest ogólny i elastyczny, dlatego może podlegać zmianom.

9. PODSUMOWANIE

Ustawa z 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej reguluje zasady i formy wspierania rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, jak również reguły sprawowania pieczy zastępczej oraz pomocy w usamodzielnianiu jej pełnoletnich wychowanków. Przewiduje również obowiązki administracji publicznej w kwestii wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Opieka nad dzieckiem i rodziną wykonywana w ramach pomocy społecznej winna być zgodna z podstawami prawa rodzinnego, uwzględniając przede wszystkim zasadę autonomii rodziny i prymatu rodziców do wychowania dziecka. Nacisk nałożony na działania instytucji promujących rodzicielstwo zastępcze ma na celu wsparcie naturalnego środowiska dziecka oznaczającego jego rodzinę.

W celu zapewnienia każdemu dziecku całkowicie lub częściowo pozbawionemu opieki rodziców, stabilnego, trwałego i rodzinnego środowiska wychowawczego, stworzony został kolejny Program Rozwoju Pieczy Zastępczej, który funkcjonować ma w oparciu o zasady dobrej współpracy wszystkich instytucji i organizacji zajmujących się tematyką pieczy zastępczej. Planowane działania zawarte w niniejszym Programie uwzględniają konkretne formy wsparcia w ramach systemu pieczy zastępczej.